Perustuslakivaliokunnalle
Niina Mäntylä
5.12.2025

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle (asia KAA 8/2023 vp)

Perustuslain muuttamiseen tähtäävän kansalaisaloitteen käsittelyn peruslähtökohdista

Käsiteltävänä oleva kansalaisaloite (KAA 8/2023 vp) sisältää kansalaisaloitelain 4 §:n 1 momentin mukaisen lakiehdotuksen perusteluineen, koska siinä ehdotetaan Suomen perustuslain (731/1999) muuttamista niin, että perustuslakiin lisätään uusi 2a luku eläinten perusoikeuksien turvaamiseksi. Kansalaisaloite voi kohdistua myös perustuslain muuttamiseen. (HE 46/2011 vp, s.5)

Perustuslakivaliokunta on aiemmin tähdentänyt, että kansalaisaloitteisiin tulee eduskuntakäsittelyssä suhtautua myönteisesti. Niiden käsittely ei toisaalta myöskään saa olla kritiikitöntä. Esimerkiksi selvästi perus- ja ihmisoikeuksien vastaiset aloitteet on valiokunnan mielestä perusteltua jättää valiokunnissa käsittelemättä, vaikka ne muodollisesti saataisiinkin eduskunnassa vireille (PeVM 6/2011 vp). Tällaisesta aloitteesta ei ole nyt kyse.

Valiokunnan aiemmin omaksuman lähtökohdan mukaan perustuslain muuttamiseen tulee suhtautua pidättyvästi johtuen sen asemasta valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana. Muutoshankkeisiin ei tule ryhtyä niin että tätä asemaa tai valtiosäännön perusratkaisujen vakautta heikennettäisiin. Toisaalta perustuslakivaliokunta on huomauttanut myös, että on pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta (PeVM 10/2006 vp , s. 2—3, PeVM 5/2005 vp , s. 2/I, sekä PeVM 4/2018 vp, s.3). Perusratkaisujen vakauden näkökulmasta ehdotettujen muutosten sisällön lisäksi myös niiden laajuudella on merkitystä. (PeVM 9/2010 vp, s. 3)

Arvioin lausunnossani erityisesti *ehdotettujen muutosten välttämättömyyttä*. Arvioin myös *onko kyseisellä aloitteella yllämainitun kaltaisia perusratkaisujen vakauteen kiinnittyviä vaikutuksia esitettyjen pykälien laajuuden tai/ja niiden sisällön pohjalta.* Nämä seikat kiinnittyvät siihen, onko aloitteessa esitetylle valtiosääntöoikeudellisia esteitä.

Aloitteen keskeinen sisältö

Aloitteessa ehdotetaan perustuslakiin lisättäväksi uusi 2a luku eläinten perusoikeuksien turvaamiseksi. Esitys sisältää viisi pykälää: 1 § Eläinten suojelu; 2 § Eläinten perusoikeuksien turvaaminen;3 § luonnonvaraisten eläinten perusoikeudet; 4 § ihmisten hoidosta riippuvaisten eläinten perusoikeudet sekä 5 § eläinten jalostuskielto. Aloitteen

keskeinen idea on tuoda perustuslakiin eläinten perusoikeudet ja tunnustaa eläimet tuntevina yksilöinä. Perusteluna esitetään, että ihmisten perusoikeudet ohittavat yleensä eläinten suojaksi säädetyt lait ja kyseiset pykälät ratkaisisivat tämän epätasapainon. Aloitteella tavoitellaan myös sitä, että eläinten hyvä tunnistettaisiin itseisarvoisena. Suurin osa ehdotetuista perusoikeuksista, ei ole aloitteen mukaan kuitenkaan ehdottomia, vaan niitä arvioitaisiin suhteessa ihmisten oikeuksiin.

Välttämättömyyden arviointia

Nähdäkseni ehdotettuja perustuslain muutoksia on arvioitava ensinnäkin niiden välttämättömyyden kautta. Käsillä on tällöin kysymys siitä, riittääkö nykyinen valtiosääntöoikeudellinen ratkaisu turvaamaan eläinten hyvää ja kunnioittavaa kohtelua ja onko perustuslaki tähän liittyen joltain osin vanhentunut tai puutteellinen. Kyse on erityisesti kolmesta tarkasteltavasta kokonaisuudesta:1) *eurooppaoikeudellisesta kehityksestä* 2) *Voimassa olevasta, eläinten hyvinvoinnin perusoikeussuojan kattavuudesta (erit.* ympäristöperusoikeussäännös PeL 20 §) ja 3) tavallisen tasoisen lainsäädännön riittävyydestä.

1) *Eurooppaoikeudellinen kehitys.* Euroopan unionin oikeuden näkökulmasta keskeinen on SEUT 13 artikla, jonka mukaan unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon laatiessaan ja pannessaan täytäntöön unionin maatalous-, kalastus- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita sekä politiikkaa tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla. Samalla unionin ja jäsenvaltioiden on kuitenkin kunnioitettava erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja. Artikla edellyttää tuntevien eläinten hyvinvoinnin huomioimista unionin yleisenä periaatteena edellä mainituilla aloilla ja on perussopimustasoinen lähtökohta. Eläinten hyvinvointi saa tässä normatiivisen sisällön. Artikla ulottuu eri eläinkategorioihin ja sen tarkoituksena on turvata hyvinvointia eläinten itsensä vuoksi eikä pelkästään osana ympäristöä. (Ks. Zuchtvieh-Export (2015)). SEUT 13 artiklasta myös johtuu, että eläinten hyvinvoinnin suojelu on Euroopan unionin tunnustama, POK 52 artiklan 1 kohdan tarkoittama yleisen edun mukainen tavoite, jonka nojalla perusoikeuskirjan oikeuksien käyttöä voidaan rajoittaa (Esim. Centraal Israëlitisch Consistorie van België (2020) 63 kohta). Eläinten terveyden ja elämän suojelu voi toimia myös sisämarkkinarajoitusten oikeuttamisperusteena (SEUT 36 artikla).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomi Euroopan unionin jäsenvaltiona on sitoutunut unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa ”eläinten hyvinvoinnin vaatimusten täysimääräiseen huomioon ottamiseen”. (PeVL 2/2013 vp, s. 2) Valiokunta on myös todennut, että valtioneuvoston on syytä ottaa sanottu huomioon

myös kansallisen perustuslain mahdollisia uudistamistarpeita arvioitaessa. (PeVL 106/2022 vp, s.8)

Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä on viitteitä muuttuneesta suhtautumisesta eläinten hyvinvointiin. Se näkyy esimerkiksi valtion harkintamarginaalin laajentumisena uskonnonvapauden rajoittamisessa (Ks. Executief van de Moslims van België and Others v. Belgium, 2022).

Lisäksi voidaan vielä mainita, että useiden Euroopan valtioiden perustuslakeihin sisältyy eläinten suojelu tai/ja niiden hyvinvoinnin turvaaminen. Belgian perustuslaissa mainitaan myös eläimet tuntevina olentoina. (art. 7bis)

2)*Voimassa olevasta, eläinten hyvinvoinnin perusoikeussuojan kattavuudesta.* Koska aloitteessa esitetään eläimille perusoikeuksia, on syytä tarkastella voimassa olevaa oikeutta myös siitä näkökulmasta, onko eläimillä jo perusoikeuksia tai muuta perustuslaista johtuvaa suojaa. Keskeistä tässä arvioinnissa on ympäristöperusoikeuden (PL 20 §) ulottuvuus. Pykälä ulottaa vastuun myös eläimistä luonnon ja sen monimuotoisuuden osana kaikille, (HE 309/1993 vp s. 66) mutta erityisesti PL 22 §:n kautta lainsäätäjälle. Myös terveellisen elinympäristön käsite, johon PL 20 §:n 2 momentti kiinnittyy, kattaa eläimet, koska ympäristön, eläinten ja ihmisten terveydellä on yhteys. (PeVL 9/2019 vp s.3) Eläinten hyvinvoinnin ja PL 20 §:n yhteys kattaa myös muita kuin luonnonvaraisten eläinten kategorioita, kuten turkis- tai koe-eläimet. (PeVL 18/2013 vp s. 2/II, PeVL 2/2013 vp s. 2/II) Muiden kuin luonnonvaraisten eläinten yhteys ympäristöperusoikeuteen ei kuitenkaan ole kaikilta osin täysin selvä selvä ja voi jäädä kaukaiseksi, jolloin valtiosääntöisiä vaikutuksia ei kaikkien eläinkategorioiden osalta synny samalla tavalla (ks. HE 309/1993 vp, s. 66).

Perustuslakivaliokunta ei ole myöskään nähnyt PL 20 §:n 1 toimivan yksilöittäin todennettavissa olevien velvoitteiden ainoana perustana (esim. PeVL 69/2018 vp s. 3, PeVL 55/2018 vp s. 3). Syynä tähän on pidetty kyseisen säännöksen yleisluonteisuutta (ks. PeVL 21/1996 vp). PL 20 §:n riittävyyttä suhteessa eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen on tärkeä tarkastella myös siitä näkökulmasta, että ympäristön- ja luonnonsuojelu saattavat muodostaa jännitteitä suhteessa eläintensuojeluun.

Mahdollisella olemassa olevalla eläinten hyvinvoinnin perustuslaintasoisella suojalla on merkitystä myös punnittaessa eläinten hyvinvoinnin painoarvoa suhteessa ihmisten perusoikeuksiin. Tämä ilmenee perusoikeusrajoitusten hyväksyttävien perusteiden kautta. Toisen perusoikeuden turvaaminen usein muodostaa hyväksyttävän rajoitusperusteen, tässä tapauksessa ihmisten, perusoikeuksien rajoittamiselle. Useiden lakiesitysten yhteydessä on jouduttu pohtimaan, onko eläinten hyvinvoinnin turvaaminen nykyisellään perusoikeuksien turvaamista (esim. KAA 1/2013 vp turkistarhauksen kieltämisestä, tuontivalvontalaki HE 56/2019, eläinkoelaki HE 150/2012 vp, eläintunnistusjärjestelmälaki HE 188/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on päätynyt

siihen, ettei eläinten hyvinvoinnin edistäminen tai sen turvaamisen vaarantamisen estäminen nykyisellään ole perusoikeuksien turvaamista (PeVL 34/2009 vp s. 3/II, PeVL 2/2013 vp s. 2/II, PeVL 18/2013 vp s. 2/II).

Muunlaisetkin perusteet, kuin toisen perusoikeuden turvaaminen voivat olla hyväksyttäviä perusteita perusoikeuden rajoittamiselle (PeVL 10/2024 vp, s. 2, PeVL 7/2022 vp, kappale 4) olennaista on tällöin, että kyseessä on painava yhteiskunnallinen tarve (PeVM 25/1994 vp, s. 5/I). Tähän ei liitykään ongelmaa, sillä eläinten hyvinvoinnin suojelua on pidetty perusoikeuksien hyväksyttävänä rajoitusperusteena (PeVL 2/2013 vp s. 2 ja PeVL 18/2013 vp. s.2). Myös EU-tuomioistuimen käytäntö on ohjannut tähän. (C-219/07 Andibel (2008) 27–28 kohdat) Kun muutkin perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset on huomioitava, eläinten hyvinvoinnin suojelun vähäisempi painoarvo ei-perusoikeutena voi kuitenkin aktualisoitua erityisesti rajoitusten suhteellisuuden arvioinnin kautta, mikä tuli esille rituaaliteurastuksen kieltoa (eläinten suojelu) ja uskonnonvapauteen kohdistuvaa perusoikeusrajoitusta arvioitaessa. Perustuslakivaliokunta piti rituaaliteurastuksen sallivaa poikkeusta edellytyksenä eläinlakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. (PeVL 106/2022 vp. 3-4) Muiden perusoikeuksien punninnan osalta edellisestä ei tosin voi tehdä johtopäätöksiä, sillä elinkeinovapauden ja omaisuudensuojan suhteen eläinten suojelu voi muodostaa painavankin rajoitusperusteen (ks. PeVL 18/2003 vp ja PeVL 2/2013 vp) erityisesti PL 20 §:n tukemana (PeVL 55/2018 vp s. 2–4, PeVL 69/2018 vp s. 5–6 ja PeVL 16/2025 vp, s. 2). Edellä sanottu huomioon ottaen eläinten hyvinvoinnin turvaamisella on joka tapauksessa vain osittainen perustuslaintasoinen suoja.

3) *Tavallisen tasoisen sääntelyn riittävyydestä.* Suurin osa aloitteessa esitetyistä muutoksista on jo toteutettu tavallisen tasoisella lainsäädännöllä, kuten vuoden 2024 alussa voimaan tulleella lailla eläinten hyvinvoinnista (693/2023) sekä alemmanasteisilla normeilla (valtioneuvoston eläinlajeja koskevilla valtioneuvoston asetuksilla). Myös useat ympäristöoikeuden alaan lukeutuvat säädökset turvaavat erityisesti luonnonvaraisten eläinten hyvinvointia (esim. luonnonsuojelulaki (9/2023). Myös itse aloitteessa todetaan, että voimassa oleva eläinsuojelulainsäädäntö periaatteessa edellyttää eläimen hyvinvoinnista huolehtimista.

On kuitenkin selvää, että kyseisenkaltainen perustuslain tasoinen muutos vahvistaisi eläinten hyvinvoinnin huomioon ottamista tavallista lainsäädäntöä tehokkaammin, koska tällöin eläinten perusoikeuksien rajoittamisesta tulisi säätää lailla ja niiden tulisi täyttää muutkin yleiset rajoitusedellytykset. Kahden jännitteisen perusoikeuden osalta puolestaan vaadittaisiin riittävää tasapainottamista, jonka laiminlyöminen voisi vaikuttaa säätämisjärjestykseen (ks. omaisuudensuojan ja ympäristöperusoikeuden tasapainottamistarpeen osalta tästä huomiosta PeVL 64/2022 vp,ks. PeVL 26/2020 vp, s. 2, PeVL 69/2018 vp, s. 5). Perusoikeutena eläinten asemaan liittyisi monia muitakin vaikutuksia, joita nykyisellään ole lainkaan tai jotka toteutuvat vain rajoitetusti PL 20

§:n kautta. Mainittakoon tässä esimerkiksi 106 §:n nojalla perustuslain etusija tuomioistuimessa tavallisen lain säännökseen nähden ilmeisen ristiriidan tilanteessa tai aktiiviset toimintavelvoitteet lainsäädännön kehittämiseksi. Kunnioittamis- ja turvaamisvelvollisuuden ohella toteutuisi myös muun muassa velvollisuus perusoikeusmyönteiseen laintulkintaan, jolla voisi oikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta olla erityisen merkittävää vaikutusta eläinten hyvinvoinnin laajamittaiselle edistämiselle. Tällainen vaikutus voisi tosin syntyä myös vastuu-ulottuvuuden kautta toteutetulle eläinten hyvinvoinnin turvaamiselle.

Välttämättömyyden näkökulmasta totean, että nykyisessä valtiosääntöoikeudellisessa ratkaisussamme on ensinnäkin aukko eläinten ja erityisesti SEUT 13 artiklassa tunnustetun tuntevien eläinten hyvinvoinnin turvaamisen suhteen. Tunteviin eläimiin ei viitata voimassa olevan perustuslakimme esitöissä. Käsitteen puuttuminen perustuslaista johtaa pistemäiseen, eläinkategorioittain vaihtelevaan lähestymistapaan ja koherenssiongelmiin. SEUT 13 artikla ohjaa myös eläinten hyvinvoinnin turvaamista itsenäisesti ei vain ympäristönsuojelun osana, eli se poikkeaa siten kotimaisesta nykyisestä valtiosääntöoikeudellisesta ratkaisusta, jossa eläimiä suojellaan osana luontoa. Eläinten hyvinvoinnin on myös todettu EU-oikeudessa saavan normatiivisen sisällön, joten kyse ei olisi julistuksenomaisesta säännöksestä, joita on vältettävä perustuslain tasolla (ks.HE 1/1998 vp, s. 5-6) Aloitteessa ehdotetun 1 §:n sanamuodosta tuntemiskykyisten eläinten hyvinvoinnin kunnioittaminen on siten perusteltavissa aloitteen säännöksistä vahvimmin välttämättömänä muutoksena perustuslain tasolla.

On myös osoitettavissa viitteitä siitä, ettei eläinten suojelu tavallisen tasoisen lainsäädännön tai PL 20 §:n kautta riitä turvaamaan punnintatilanteissa eläinten hyvinvointia yhteiskunnallista kehitystä vastaavasti ja eläinten perusoikeuksista säätämisellekin (aloitteessa ehdotetut 3-4 §) voidaan näin ollen nähdä tarve.

Valtiosäännön perusratkaisujen vakauteen kiinnittyvät vaikutukset

Arvioin seuraavaksi ehdotettujen pykälien vaikutusta valtiosäännön perusratkaisujen vakauteen. Otan arvioinnissani huomioon sekä niiden sisällön että laajuuden.

Aloitteessa esitetään eläimille perusoikeuksia (ehdotetut 3-4 §). Eläinten oikeuksia koskeva keskustelu on lisääntynyt erityisesti viimeisen viidentoista vuoden aikana sekä kansallisesti, että kansainvälisesti. EU-tasolla itseisarvo on kirjattu tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettuun direktiiviin (2010/63/EU) ja mainintoja eläimen itseisarvosta on löydettävissä myös kansallisista lainvalmisteluasiakirjoista (HE 186/2022 vp s. 81). Keskustelu luonnon itseisarvosta, taustoitti aikanaan PL 20 §:n vastuusäännöksen syntymistä. (HE 309/1993 vp, s.66 ja PeVM 25/1994 vp, s. 10.) Kehitystä eläinten oman hyvinvoinnin huomioon ottamisesta, osoittaa myös nykyinen lainvalmistelun lähtökohta: vaikutustenarviointiohjeessa

edellytetään arvioitavan myös eläinten hyvinvointiin kohdistuvat vaikutukset. On osoitettavissa, että eläimelle on jo muodostunut sellainen juridinen asema, joka poikkeaa ei-tuntoisista esineistä.

Aloitteen 1 §:ssä ehdotetaan, että eläimet olisivat asianosaiskelpoisia ja niitä edustaisi laillinen edustaja. Esitetty liittyy kansainväliseen keskusteluun epäsymmetriasta luonnonvaraisten eläinten ja muiden eläinten edustamisen välillä. Jos eläimiin liittyviä puhevaltakysymyksiä halutaan kehittää, vaatii tämä tuekseen juuri eläinten aseman perustuslaintasoisen vahvistamisen, sillä muiden kuin luonnonvaraisten eläinten edustajien puhevaltaa ei voi samalla tavalla perustella elinympäristön kehittämisellä ja saada tukea PL 2 §:stä ja 20 §:stä sekä kansalaisten osallistumista vahvistavasta Århusin sopimuksesta (SopS 121/2004), kuin luonnonvaraisten eläinten osalta. Totean samalla, että eläinsuojelujärjestön valitusoikeus esimerkiksi koe-eläinlain mukaisesta hankeluvasta olisi mahdollista järjestää myös erityislainsäädännöllä ja ilman eläimen asianosaiskelpoisuuttakin. Tämä ratkaisu voisi paremmin toteuttaa valtiosääntöoikeudellista jatkumoa. Joka tapauksessa katson, ettei valtiosääntöoikeudellisista lähtökohdista kumpua ehdottomia teoreettisia tai praktisia esteitä eläinten oikeussubjektiudelle. Jää siten poliittiseen, lainsäätäjän harkintaan halutaanko eläinten hyvinvointi toteuttaa nimenomaan aloitteen ehdottamalla tavalla, säätämällä eläimille perusoikeuksia.(Ks.PeVL 106/2022 vp s. 7.)

On kuitenkin selvää, että aloitteessa ehdotettu uusi perustuslain luku merkitsisi merkittävää muutosta valtiosäännön perusratkaisuihin, koska perusoikeuksien perinteinen funktio on ihmisyksilön vapauspiirin suojaamiseen valtiovallan puuttumisilta. Perustuslain muuttamista koskevien ehdotusten tulee perustua tarpeisiin, joiden olemassaolosta vallitsee laaja yhteisymmärrys ja perustuslain on myös vastattava valtiollista ja yhteiskunnallista todellisuutta. (PeVM 5/2005, s. 2) Aloitteen perustelujen mukaan lähtökohtaisen eläinten hyödyntämisen sijaan, eläimen hyvinvointi olisi oikeusjärjestelmän lähtökohta ja tähän tai eläimen elämään kohdistuvista rajoituksista tulisi säätää lailla. Aloitteessa esitetyllä uudella perustuslain luvulla nykyisessä kirjoitusasussaan olisi siten merkittäviä ja laajamittaisia vaikutuksia ihmisten perusoikeuksiin. Ottaen huomioon, että mahdolliset muutokset aloitteeseen ovat eduskunnan päätäntävallassa (ks. HE 46/2011 vp; HE 60/2010 vp, s. 40), totean, että aloitteen pykäläehdotuksiin liittyy valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisuutta erityisesti laajuuden näkökulmasta. Pykäläehdotukset eivät noudata myöskään perustuslain kirjoittamistapaa yksityiskohtaisuudessaan (ks. HE 1/1998 vp , s. 34) ja aloitteessa esitetyssä luvussa on normihierarkian näkökulmasta eritasoisia pykäläehdotuksia, ja kohtia, joiden kaikkien osalta en näe perustuslain tasoiselle säätämiselle välttämättömyydestä johtuvia tarpeita. Tällainen on esimerkiksi jalostuskieltoa koskeva ehdotettu 5 § kokonaisuudessaan. Ehdotettu 2 § puolestaan koskee perusoikeusvaikutuksia, eikä se sisällä varsinaista muutosehdotusta. Jos eläimille säädettäisiin perusoikeuksia kyseiset perusoikeusvaikutukset kohdentuvat eläimiin ilman

ehdotettua pykälääkin. Näistä teknisistä ja perustuslain johdonmukaisuuteen vaikuttavista ongelmista johtuen aloite-ehdotus ei ole valtiosääntöoikeudellisesti toteuttamiskelpoinen tällaisenaan ja se tulisi saattaa jatkovalmisteluun, jos eduskunta näin katsoo. Jatkovalmistelulle olisi tarvetta myös siitä syystä, että kyseessä on merkittävä perustuslain muutosehdotus, joka olisi edetessään käsiteltävä perustuslain säätämisjärjestyksessä (PL 73 §).

Edellä mainituista syistä johtuen, en näe perusteltuna ottaa tässä vaiheessa kantaa yksityiskohtaisemmin aloitteen perusoikeusvaikutuksiin ihmisille. Todettakoon yleisesti, että eläinten perusoikeuksista säätämisellä olisi vaikutuksia muun muassa, 6 §:n yhdenvertaisuus- ja syrjintäkieltosääntelyyn, PL 8 §:n mukaiseen rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen PL 10 §:n turvaamaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä kotirauhan suojaan sekä 11 §:n mukaiseen uskonnon ja omantunnon vapauteen. Vaikutukset ulottuvat tyypillisesti myös PL 15 §:n turvaamaan omaisuudensuojaan, perustuslain 17 §:n 3 momentissa saamelaisille alkuperäiskansana turvattuihin kulttuurisiin oikeuksiin, PL 18 §:n mukaiseen elinkeinovapauteen ja PL 21 §:n mukaiseen oikeusturvaan. Erityisesti tuotantoeläinten osalta vaikutukset olisivat merkittäviä, koska ne ovat nykyisellään perustuslain 15 §:n ja 18 §:n mukaisen omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden piirissä. Omaisuudensuoja on turvattu myös POK 17 artiklassa sekä EIS 1 lisäpöytäkirjassa. EU-oikeuden soveltamisalalla myös unionin perusoikeuskirjassa turvatut muut perusoikeudet on huomioitava perusoikeuskirjan 51.1 artiklan mukaisesti. Koska eläinten hyvinvoinnin turvaaminen yhteiskunnallisesta painavana intressinä on jo nyt nähty hyväksyttävänä syynä rajoittaa kansallisia tai EU:n perusoikeuskirjan turvaamia perusoikeuksia merkittävästikin ja myös EIT:n käytännössä harkintamarginaali on pikemminkin eläinten hyvinvointi-intressien suhteen laajentunut, en näe eläinten hyvinvoinnin turvaamista perusoikeuksina tai muutoin perustuslain tasolla valtiosääntöoikeudellisesti siten ongelmallisena, että valtiosäännön perusratkaisujen vakauden vaatimus, kuten ihmisten perusoikeuksien suojeleminen, estäisi tällaisen kehittämisen. Arviooni vaikuttaa myös SEUT 13 artiklan tulkinnan kehitys, joka viime kädessä etusijaperiaatteen kautta vaikuttaa noihin perusratkaisuihin. Myös PL 20 §:n kehitys tukee käsitystä, että valtiosäännön perusratkaisut ovat osittain jo irtautuneet puhtaasta ihmiskeskeisyydestä.

Vaasassa 5.12.2025

Niina Mäntylä, professori, HTT, OTM

Vaasan yliopisto